

STORTINGET

Innst. 316 S

(2017–2018)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Dokument 8:140 S (2017–2018)

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Maria Aasen-Svensrud, Jan Böhler, Kari Henriksen, Tuva Moflag, Torstein Tvedt Solberg, Lise Christoffersen og Masud Gharakhani om å iverksette konkrete og forpliktende tiltak mot vold og overgrep mot barn

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen sikre at det er tilstrekkelig kapasitet i politidistriktene og ved barnehusene til å nå fristene for tilrettelagte avhør, møte den økende saksmengden i forbindelse med overgrep på nett, til at både overgrep mot barn og voksne prioriteres, og til å sikre at sakene som gjelder overgrep, ikke blir liggende etter gjennomført tilrettelagt avhør på grunn av manglende kapasitet.
2. Stortinget ber regjeringen offentliggjøre den månedlige statistikken som føres over hvor lenge barn må vente for å få tilrettelagt avhør i de ulike politidistriktene.
3. Stortinget ber regjeringen sørge for at barn som har behov for medisinske undersøkelser ved Statens Barnehus, får tilgang på medisinsk undersøkelse.
4. Stortinget ber regjeringen snarest etablere overgrepsmottak over hele landet som har kompetanse til å ta imot barn, og som ivaretar barnas helse og rettssikkerhet i tråd med vedtak nr. 920 (2016–2017), 14. juni 2017.
5. Stortinget ber regjeringen etablere behandlingstilbud til unge overgripere under 18 år, med sikte på å forebygge nye overgrep. Behandlingstilbudet til barn som begår seksuelle overgrep, skal ikke være samlokalisert med behandlingstilbudet til barn som er utsatt for seksuelle overgrep.
6. Stortinget ber regjeringen styrke behandlingstilbudet til overgripere, i og utenfor fengsel.
7. Stortinget ber regjeringen sørge for at arbeidet med grensesetting gjennomsyrrer det helhetlige arbeidet i barnehager og i skolen, og dermed styrke det langsiktige forebyggende arbeidet mot overgrep.
8. Stortinget ber regjeringen iverksette konkrete tiltak for å øke kunnskapen om vold og overgrep blant de som jobber med barn.
9. Stortinget ber regjeringen iverksette konkrete tiltak for å øke kunnskapen om vold og overgrep blant barn i barnehager og på skoler.
10. Stortinget ber regjeringen fremme et nytt forslag om en konkret, forpliktende og helhetlig opptrappingsplan som skal redusere forekomsten av vold i nære relasjoner samt styrke ivaretakelsen av barn utsatt for vold og overgrep, etter modell fra opptrappingsplanen for psykisk helse. Planen skal sikre en tverrfaglig bredde i tiltakene, god samordning og en langsiktig forpliktelse til økt finansiering og øremerkede midler.
11. Stortinget ber regjeringen fremme et lovforslag så snart som mulig for å revidere og samordne regelverket knyttet til taushetsplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett, herunder reglene om samarbeid mellom ulike tjenester og etater, samt reglene om samtykke, slik at flere saker som gjelder vold og overgrep, vil kunne avdekkes og følges opp på en god måte.

12. Stortinget ber regjeringen fremme et lovforslag i løpet av våren 2018 for å revidere og tydeliggjøre helsepersonelloven § 25 første og tredje ledd.
13. Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som øker kunnskapen om regelverket, og som legger til rette for at etatene bygger på riktig lovforståelse i sin praktisering av lovverket som regulerer informasjonsplikt, innsyn, avvergingsplikt, taushetsplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett.
14. Stortinget ber regjeringen gjennomgå og eventuelt fremme forslag som reviderer eller tydeliggjør avvergingsplikten i straffeloven § 196 og hvilke bestemmelser som omfattes av avvergingsplikten, samt gjøre avvergingspliktens innhold bedre kjent blant de ansatte i etatene.
15. Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som bidrar til å bedre informasjonsflyten og samarbeidet mellom de ulike etatene, heriblant barnevern, helsevesen, politi, barnehage, skole og Nav.
16. Stortinget ber regjeringen vurdere begrensninger i, eller utsettelse av, pårørendes innsynsrett i journal og partenes innsynsrett i dokumenter i barnevernsaker som skal opp for fylkesnemnda, opp mot politiets behov for å klausulere enkelte opplysninger av hensyn til bevisforspillelsesfaren der saken etterforskes, og fremme en sak om dette.
17. Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som gjør forvaltningsloven § 19 om unntak fra partsinnsyn i saksdokumenter i barnevernstjenesten bedre kjent overfor de relevante etater, herunder å vurdere endringer i lover som berører relevante etater, som barnevernloven og helsepersonelloven.»

Uttalelse fra familie- og kulturkomiteen og helse- og omsorgskomiteen

Justiskomiteen sendte utkast til innstilling til familie- og kulturkomiteen og helse- og omsorgskomiteen til uttalelse 8. mai 2018. Helse- og omsorgskomiteen sluttet i brev av 16. mai 2018 seg til innstillingen og hadde ingen ytterligere merknader.

Familie- og kulturkomiteen hadde følgende merknad i brev av 22. mai 2018:

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at opptrappingsplanen mot vold og overgrep mot barn ble vedtatt i april 2017 og inneholder en rekke anmodningsvedtak vedtatt av Stortinget. Flertallet prioriterer planen høyt og er opptatt av at regjeringen gjør det samme. Av de 88 tiltakene er 16 allerede gjennomført, 46 er iverksatt, 19 er av løpende karakter og 6 gjenstår å starte opp. Det er særlig grunn til å trekke frem at etterforskningen av vold og overgrep mot barn er styrket, kapasitet og kompetanse i barnehusene er økt og behandlingstilbud og tiltak for å ivareta utsatte barn og deres familier er styrket. Flere nye verktøy for å trene

opp ansatte i å snakke med barn og å oppdage barn som kan være utsatt, er under utprøving i barnehager og skoler.

Flertallet viser til at fra 01. januar 2018 er helselovene endret for å tydeliggjøre ansvaret for arbeidet mot vold og overgrep. Regjeringen skal denne våren lansere en strategi for foreldrestøtte med mange tiltak som skal bidra til å forebygge vold. Regjeringen har også satt i gang arbeidet med en strategi mot nettrelaterte overgrep og en tverrsektoriell kompetansestrategi for hele voldsfeltet. Alternativ til Vold har også åpnet flere kontorer, og behandler flere voldsutøvere, deres barn og partnere. Familievernet har videre etablert et eget spisskompetansemiljø som sprer kunnskap om vold til familievernkontorene, som har fått flere terapeutårsverk de seneste årene.

Flertallet viser videre til at i 2018 er det lansert en rekke øvrige tiltak for å styrke handlingskompetanse i tjenestene. Det er blant annet utarbeidet veiledere og informasjonsmateriell som brukes i kommuner og i statlige tjenester for å oppdage og følge opp barn og unge som er utsatt for vold og overgrep. Videre blir en faglig veileder for krisesentertilbudet lansert i juni 2018. Denne skal blant annet bidra til bedre kvalitet i krisesentertilbudet, både for kvinner, menn og barn.

Flertallet viser også til at regjeringen og KS i november 2017 la frem en felles uttalelse om vold og overgrep mot barn, som handler om å samarbeide bedre på tvers av kommune og stat for å forebygge vold og overgrep, og om å sikre barna riktig hjelp til rett tid. For at mange av de ulike tiltakene i opptrappingsplanen mot vold og overgrep skal ha noen reell effekt, er samhandling mellom stat og kommuner avgjørende. Det er videre avgjørende at kommunene selv samarbeider godt seg imellom. Flertallet mener det er svært viktig at tiltakene tilbys i alle kommuner slik at vi får et likt tilbud over hele landet. Flertallet mener regjeringen i sitt arbeid med å implementere tiltakene har et særlig ansvar for å påse at dette gjennomføres i alle kommuner, og forventer at prosessen følges nøye.

Flertallet vil videre vise til interpellasjonsdebatten i februar 2018 som ble initiert av Kristelig Folkeparti. Her orienterte fire statsråder om status på arbeidet med oppfølgingen av opptrappingsplanen. Flertallet mener det var nødvendig med en slik orientering for å avklare hvor langt regjeringen har kommet i arbeidet med oppfølgingen av opptrappingsplanen.

Flertallet viser til at det nå har gått over et år siden opptrappingsplanen ble vedtatt. Selv om arbeidet er godt i gang, er det mye som gjenstår. Flertallet vil særlig vise til anmodningsvedtak 627 jf. Innst. 247 S (2016-2017):

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en rapport på lik linje som da opptrappingsplanen for psykisk helse ble utarbeidet, og som skal være grunnlag for vurdering av de økonomiske behovene knyttet til bekjempelse av vold og overgrep i planperioden.»

Flertallet mener vedtaket er særlig viktig for å få en oversikt over behov og omfang av ressurser som må settes av for å kunne oppnå målene med opptrappingsplanen. Flertallet er fornøyd med at det allerede er bevilget nærmere 808 mill. kroner til oppfølging av opptrappingsplanen i 2018, men understreker samtidig

at dette er et langsiktig prosjekt som må prioriteres fremover, og hvor prioriteringene må fremgå tydelig og forpliktende i rapporten som nå er til utarbeidelse. Flertallet ser frem til at regjeringen ferdigstiller denne rapporten, og forventer at denne er klar til statsbudsjettet i 2019.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til sine respektive partiers merknader og forslag i Justiskomiteens utkast til innstilling, og slutter seg til disse.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser også til anmodningsvedtak i Innst. 247 S (2016-2017):

«Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2018 komme med forslag til økonomiske forpliktelser og øremerking for planperioden knyttet til tiltakene i opptrappingsplanen mot vold og overgrep.»

Dette medlem viser til at regjeringen ikke fulgte opp dette i forslag til 2018, og understreker viktigheten av at dette kommer på plass i budsjettforslag for 2019.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jan Bøhler, lederen Lene Vågslid og Maria Aasen-Svensrud, fra Høyre, Peter Frølich, Guro Angell Gimse og Frida Melvær, fra Fremskrittspartiet, Himanshu Gulati og Solveig Horne, fra Senterpartiet, Jenny Klinge og Emilie Enger Mehl, og fra Sosialistisk Venstreparti, Petter Eide, viser til representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Maria Aasen-Svensrud, Jan Bøhler, Kari Henriksen, Tuva Moflag, Torstein Tvedt Solberg, Lise Christoffersen og Masud Gharakhani om å iverksette konkrete og forpliktende tiltak mot vold og overgrep mot barn.

Komiteen viser til at bakgrunnen for forslaget er at antallet saker som handler om overgrep mot barn, er økende. Omfanget av kriminalitet på nett er enormt, og sakskompleksene er store, med enorme mengder beslag. Sakene er ofte komplekse og internasjonale. Det er stadig flere saker med seksuell utpressing og live strømming av overgrep fra utlandet. Statistikk fra politiet viser at antall saker som gjelder seksuell handling, omgang og krenkende adferd mot barn mellom 14 og 16 år har økt med 182,3 pst. siden 2013. Seksuell omgang med og voldtekt av barn under 14 år har økt med 18,4 pst. fra 2016 til 2017.

Komiteen viser til at det å avverge vold og overgrep mot barn er en av de viktigste politiske oppgavene samfunnet kan gjøre, og at det har vært en bred enighet

om den politiske satsingen på arbeid mot vold og overgrep.

Komiteen viser til brev fra justis-, beredskaps- og innvandringsministeren av 13. mars 2018 (vedlagt) hvor det også er innhentet uttalelser fra kunnskapsministeren, barne- og likestillingsministeren og helseministeren for punktene under deres ansvarsområder.

Komiteen viser til forslagene slik de er gjengitt i sammendraget.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at forslagsstillerne har fremmet 17 konkrete forslag som omhandler å avverge vold og overgrep mot barn. Bakgrunnen for flere av forslagene er uenighet om hvorvidt opptrappingsplanen mot vold og overgrep (Prop. 12 S (2016–2017)) som ble lagt frem av regjeringen, er forpliktende nok. Planen hadde ingen forpliktelser knyttet til finansiering. Flere områder var ikke tatt med eller beskrevet i planene.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet presiserer at forebygging og bekjempelse av vold og overgrep mot barn er et område som er høyt prioritert av regjeringen, og at det arbeides langs mange spor for å styrke innsatsen på dette området. Disse medlemmer viser til at regjeringen la frem en opptrappingsplan for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og unge i oktober 2016, og denne planen har en ramme på over 800 mill. kroner i 2018. Opptrappingsplanen skal bidra til å forebygge, bekjempe og avdekke vold og seksuelle overgrep mot barn og unge, og inneholder samtidig tiltak som retter seg mot behandlings- og hjelpetilbudet til utsatte. Disse medlemmer viser til at planene understreker det offentliges ansvar for å forebygge, avverge, hjelpe og straffeforfølge, samtidig som de også peker på det viktige samspillet med frivillig sektor.

Disse medlemmer registrerer at Arbeiderpartiet nå foreslår en rekke forslag for å bekjempe vold og overgrep mot barn. Disse medlemmer viser til at arbeidet mot vold og overgrep mot barn er noe regjeringen prioriterer svært høyt, og regjeringens mål er at ingen barn skal oppleve vold og overgrep. På denne bakgrunn la regjeringen høsten 2016 frem en opptrappingsplan mot vold og overgrep som skal redusere forekomsten av vold i nære relasjoner og styrke ivaretagelsen av barn som er utsatt for vold og overgrep. Disse medlemmer viser til at dette er første gang det blir lagt frem en helhetlig og forpliktende plan på dette området, og gleder seg over at planen legger opp til en helhetlig og langsiktig innsats for å redusere forekomsten av vold og overgrep. De viktigste satsingsområdene i opptrappingsplanen er forebyggende arbeid, kompetanseheving i ulike etater og institusjoner, og

oppfølging av ofre og unge overgripere. Disse medlemmer viser til at oppfølging av tiltakene har svært høy prioritet. Den samlede satsingen fra saldert budsjett 2017 på om lag 530 mill. kroner foreslås videreført i 2018, i tillegg er disse medlemmer glade for at Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre sammen med Kristelig Folkeparti økte satsingen med ytterligere 281 mill. kroner i 2018, slik at den samlede satsingen for 2018 nå er på om lag 811 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til at da opptrappingsplanen mot vold og overgrep ble vedtatt i Stortinget, stemte Arbeiderpartiet imot. Til tross for at Arbeiderpartiet i dette representantforslaget presiserer viktigheten av arbeidet for å bekjempe vold og overgrep mot barn, valgte de altså å stemme mot en historisk satsing på dette feltet. Disse medlemmer viser til statsrådens svarbrev til justiskomiteen av 13. mars 2018, som viser at regjeringen allerede har forpliktet seg og er i gang med forslag Arbeiderpartiet her fremmer. Disse medlemmer viser på denne bakgrunn til at regjeringen allerede leverer en historisk innsats for å bekjempe vold og overgrep mot barn, og har vanskelig for å se at Arbeiderpartiets forslag tilfører feltet noe nytt.

Forslag 1

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at den eksplosive økningen i antall saker som handler om vold mot barn er krevede å håndtere for politidistriktene, fordi det krever både betydelige ressurser og særlig kompetanse. Flertallet vil understreke at dette ikke bør løses ved å endre fristene for tilrettelagt avhør, som er viktige for å ivareta barns rettssikkerhet og trygghet, men ved å tilføre politidistriktene mer ressurser. Mer ressurser er også viktig for å sørge for at sakene følges godt opp i tiden etter det tilrettelagte avhøret, og at det er kvalitet i etterforskningen.

Flertallet mener Storting og regjering skal være forsiktige med å detaljstyre politiet. Samtidig viser historien at det har vært og er avgjørende med tydelige politiske føringer, for at det skal bli godt nok lagt til rette for at rettssikkerheten og tryggheten til de som utsettes for vold i nære relasjoner og overgrep, ivaretas. Derfor vil flertallet fremdeles være tydelige på at vold i nære relasjoner og overgrep skal prioriteres. Samtidig vil flertallet understreke at saker der barn kan ha blitt utsatt for vold eller seksuelle overgrep, ikke skal settes opp mot voksne som utsettes for overgrep. Det er politimesteren, politidirektøren, og justisministerens ansvar at det er ressurser nok til å gi folk som utsettes for denne typen alvorlig og grusom kriminalitet, god oppfølging. Det er statens ansvar å ivareta folks rettssikkerhet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at de føringene som er gitt gjennom statsbudsjett, tildelingsbrev og Riksadvokatens mål- og prioriteringsskriv er svært klare på at den alvorlige kriminaliteten skal prioriteres, herunder alvorlig integritetskretnende kriminalitet som vold og overgrep mot barn. Disse medlemmer viser til at departementet i sitt svarbrev til justiskomiteen datert 13. mars 2018 (vedlagt) presiserer at det er viktig at etterforskningen kommer raskt i gang, og at den totale saksbehandlingstiden fra anmeldelse til ferdig etterforsket sak gjøres så kort som mulig. Disse medlemmer merker seg videre at det er en gradvis forbedring i antall førstegangsavhør som gjennomføres innen fristen, samtidig som utviklingen i antall saker og avhør er sterkt økende.

Disse medlemmer viser til at Riksadvokaten i mål- og prioriteringsskrivet for 2018 gir føringer om at de lovbestemte fristene for avhør av barn og andre særlig sårbare fornærmede og vitner forutsettes overholdt, og at sakene skal ha god fremdrift også etter gjennomføring av det tilrettelagte avhøret. Disse medlemmer viser videre til at Justis- og beredskapsdepartementet har tatt initiativ til at det skal gjennomføres en rask gjennomgang av saksflyten i denne type saker gjennom politiet, påtalemyndigheten og domstolene med formål om å konkretisere faktorer som er til hinder for effektiv fremdrift i sakene, samt fremlegge forslag til tiltak som vil kunne bidra til raskere fremdrift i de ulike leddene i kjeden. Disse medlemmer er glade for at regjeringen her viser at de har fokus på å effektivisere saksbehandling og forbedre fremdriften.

Disse medlemmer viser til at barnehus har blitt tilført betydelige midler til bekjempelse av vold og overgrep mot barn under sittende regjering. I statsbudsjettet for 2018 ble bevilgningen til Statens barnehus økt med 13 mill. kroner, og det ble bevilget 40 mill. kroner til styrking av politiets kapasitet og kompetanse til etterforskning i saker som gjelder vold og overgrep mot barn. Det ble også satt av 11 mill. kroner til arbeidet mot internetrelaterte overgrep mot barn, samt 45 mill. kroner til Kripos og økt satsing i det digitale rom, samt styrking av seksjon for seksuallovbrudd.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Statens Barnehus er forankret i Justis- og beredskapsdepartementet gjennom sin plassering i politiet, men har i tillegg et omfattende og tverrfaglig samfunnsoppdrag som også faller inn under Helse- og omsorgsdepartementet og Barne- og likestillingsdepartementet sine ansvarsområder. Dette gir muligheter, men også utfordringer i vektingen av barnehusene sitt arbeid. I de nasjonale retningslinjene for Statens Barnehus kan vi lese at barnehusene skal tilrettelegge for avhør og medi-

sinske undersøkelser, tilby behandling og oppfølging av målgruppen, og ivareta koordinering av tverrfaglig og tverretatlig samhandling. I tillegg skal barnehuset bidra til faglig utvikling, samt gi råd og veiledning til offentlige og private aktører. Barnehusenes rolle i forbindelse med tilrettelagte avhør er hjemlet i straffeprosessloven § 239 bokstav f. og i forskrift om avhør av barn og andre særlig sårbare fornærmede og vitner. Det foreligger nasjonale retningslinjer, men det er dermed kun deler av driften som er hjemlet i lov, og dette handler om straffrett. Barnehusene arbeider tett opp mot helse og barnevern. Det er også et behov for avklaringer gjennom et eget regelverk for barnehusene for å ivareta disse oppgavene. Det er viktig å avklare hvordan barnehusenes oppgaver innenfor helse, behandling og oppfølging er i forhold til disse samarbeidende instansene. Når dette er uklart, kan det være vanskelig å utvikle og avklare samordning og samhandling. Det at de tilrettelagte avhørene er regulert, mens de øvrige oppgavene ikke er det, vil kunne påvirke og påvirker arbeidet barnehusene driver.

Disse medlemmer viser til at det fra forskere er fremlagt bekymringer for om det i Norge nå foregår en «juridifisering» av barnehusene. Med dette menes at helse- og barnevernfaglige vurderinger ikke ivaretas godt nok, og/eller ikke blir prioritert. Etterforskning og politifaglige hensyn får ofte forrang når arbeidsoppgaver skal prioriteres. Det er en bekymring for at barnehusenes mandat ikke blir ivaretatt fullt ut. Disse medlemmer mener derfor vi bør få på plass et eget lovverk for Statens Barnehus.

Disse medlemmer mener videre at man bør vurdere barnehusenes organisatoriske plassering som egne enheter i politidistriktene. Barnehusenes innretning kan være en ressurs for politidistriktene og kan ved en slik plassering sikre nødvendig informasjon inn til politimestrene uten konkurranse med andre prioriterte områder i straffesakskjeden. Dette vil kunne sikre det helhetlige perspektivet og dermed gi et handlingsrom som i tillegg til tilrettelegging for avhør av målgruppen, også ivaretar og sikrer barnehusenes arbeid i forhold til oppfølging og behandling, medisinske undersøkelser og dermed nødvendig tverrfaglig og tverretatlig samhandling til beste for målgruppen. Det vil variere fra politidistrikt til politidistrikt hvordan barnehusene er plassert organisatorisk etter innføringen av politireformen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det er tilstrekkelig kapasitet i politidistriktene og ved barnehusene til å nå fristene for tilrettelagte avhør, møte den økende

saksmengden i forbindelse med overgrep på nett, til at både overgrep mot barn og voksne prioriteres, og til å sikre at sakene som gjelder overgrep, ikke blir liggende etter gjennomført tilrettelagt avhør på grunn av manglende kapasitet.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om et eget lovverk for Statens Barnehus som sikrer ivaretagelse av hele mandatet til Statens Barnehus.»

«Stortinget ber regjeringen om å vurdere Statens Barnehus som egne enheter i en organisatorisk plassering i politidistriktene.»

Forslag 2

Komiteens flertall, medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, tar til etterretning at statsråden påpeker at statistikken knyttet til ventetider for tilrettelagte avhør vil måtte bearbeides og presenteres på en annen måte enn i dag, og vil påpeke at det som er avgjørende, er at informasjonen blir lett tilgjengelig for offentligheten.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet merker seg at Justis- og beredskapsdepartementet viser til at denne statistikken ikke er unntatt offentlighet, men at den er lite utviklet som et styringsverktøy for det enkelte distrikt og Politidirektoratet, og i liten grad egner seg for publisering. Disse medlemmer merker seg at departementet presiserer at dersom denne statistikken skal gjøres offentlig tilgjengelig, må den bearbeides og presenteres i en annen form, og vil forespørre Politidirektoratet om hvordan dette eventuelt kan gjøres.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen offentliggjøre den månedlige statistikken som føres over hvor lenge barn må vente for å få tilrettelagt avhør i de ulike politidistriktene.»

Forslag 3

Komiteens flertall, medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at barn som har behov for medisinske undersøkelser ved Statens Barnehus, får tilgang på medisinsk undersøkelse.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at Helse- og omsorgs-

departementet har opplyst at i oppdragsdokumentet for de regionale helseforetakene for 2015 ble det gitt i oppdrag å styrke den sosialpediatriske kompetansen i alle barneavdelinger, og det har de senere år blitt stilt stadig strengere krav om å styrke og bygge opp den sosialpediatriske kompetansen og øke kapasitet for medisinske undersøkelser i barnehusene. Sosialpediatri er en sårbar kompetanse, og det tar tid å bygge opp et tilbud. Disse medlemmer viser til at samtlige regionale helseforetak har rapportert at de har styrket den sosialpediatriske kompetansen, og merker seg at helseministerens vurdering er at det arbeides godt med å bygge opp denne kompetansen i de regionale helseforetakene. Disse medlemmer merker seg at helseministeren opplyser at utviklingen vil bli fulgt nøye samtidig som de regionale helseforetakene er bedt om å fortsette arbeidet for å sikre at alle barn som avhøres på Statens barnehus blir tilbudt en medisinsk undersøkelse.

Forslag 4

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen snarest etablere overgrepsmottak over hele landet som har kompetanse til å ta imot barn, og som ivaretar barnas helse og rettssikkerhet i tråd med vedtak nr. 920 (2016–2017), 14. juni 2017.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet merker seg at i forbindelse med Stortingets behandling av Meld. St. 15 (2012–2013) Forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner, ble det besluttet at spesialisthelsetjenesten skal overta ansvar for tilbudet til barn og voksne utsatt for vold og seksuelle overgrep. Disse medlemmer viser til at helseministeren opplyser at spesialisthelsetjenesten overtok ansvaret i 2016, men at eksisterende, robuste kommunale overgrepsmottak samtidig er videreført gjennom avtaler mellom regionale helseforetak og kommuner. I vurderingen av en eventuell avtaleinngåelse med det kommunale overgrepsmottaket har de regionale helseforetakene blant annet vurdering av om tilbudet i kommunen er faglig forsvarlig, har et kompetent og stabilt personale og kan sikre døgnberedskap. Disse medlemmer viser til at målet har vært å finne modellen som best ivaretar hensynet til alle overgrepssatte og et kvalitativt godt tilbud med døgnberedskap og likeverdig tilgang i hele landet. Disse medlemmer merker seg at Helse- og omsorgsdepartementet melder at det i januar 2018 er døgnkontinuerlig vaktberedskap i alle helseforetak/overgrepsmottak.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at i overføringen fra kommunene til spesialisthelsetjenesten fulgte det ikke med penger, slik at spesialisthelsetjenesten ble underfinansiert. Disse medlemmer viser til at et enstemmig Storting har vedtatt at mottakene skal sikres «full finansiering». Dette vil være sentralt for å sikre at de også kan ta imot barn. Disse medlemmer mener det derfor er avgjørende at det vedtatte forslaget blir fulgt opp i budsjettet.

Forslag 5

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet merker seg at Helse- og omsorgsdepartementet opplyser at det allerede er bevilget midler til behandlingstilbud for unge seksualforbrytere, med vekt på å sikre god kvalitet og tilstrekkelig behandling av den enkelte overgriper for å redusere faren for nye overgrep. Disse medlemmer viser videre til at Helse- og omsorgsdepartementet har gitt de regionale helseforetakene i oppdrag å opprette et nasjonalt, klinisk nettverk for å bygge opp kunnskapsbasert utrednings- og behandlingskompetanse i spesialisthelsetjenesten for barn og unge som har utøvet problematisk eller skadelig seksuell atferd. Dette arbeidet er allerede igangsatt.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener regjeringens behandlings- og oppfølgingstilbud til unge som begår overgrep, er altfor dårlig.

Disse medlemmer vil peke på at forskning viser at ett av tre overgrep mot barn begås av et annet barn, hovedsakelig i nære relasjoner. Overgrepsatferd stopper ikke seg selv. Den kan ikke stoppes og behandles før den er avdekket. Vi vet at å avdekke overgrep tidlig, i tillegg til å øke kunnskapen og bevisstheten om at det skjer, er virksomme kriminalitetsforebyggende tiltak. Politiet har til oppgave å etterforske et mulig lovbrudd, jf. straffeprosessloven § 224 annet og tredje ledd, som sier at politiet skal etterforske saker der barn over tolv år er mistenkt for seksuelle overgrep og kan etterforske der barn under tolv år er mistenkt for liknende forhold. Politiet må utvikle egne prosedyrer og metoder for avhør av målgruppen.

Disse medlemmer mener denne etterforskningen og avdekningen bør foregå ved å gjennomføre avhør av barn og unge med skadelig seksuell atferd (SSA) ved Statens Barnehus. Det samme bør gjelde for særlig sårbare voksne. Barnehusene vil kunne bistå politi og barnevern med verdifull handlingskompetanse i slike saker, gitt sin oppgave som koordinerende instans i vold og overgrepssaker. Barnehusene har kompetanse på risikovurdering, utredning og akutt oppfølging og krisebehandling av barn, unge og særlig sårbare voksne med

skadelig seksualatferd. Der barn med skadelig seksuell atferd vurderes behandlingstrengende over tid, må dette tilbudet gis i regi av spesialisthelsetjenesten.

Disse medlemmer mener at for barn som trenger institusjonsplassering, må risiko for nye overgrep ivaretas. Det må forebygges at ikke nye overgrep kan skje i institusjonen.

Disse medlemmer mener barn og unge med skadelig seksuell atferd må veiledes, korrigeres og ivaretas faglig og forsvarlig. Risikovurderinger og tilsyn må sikre en naturlig jevnaldringssosialisering og utviklingsmulighet. Utstøtning og isolering vil ikke være støttende for barnets utvikling. Dette er viktig med tanke på å utvikle hensiktsmessig atferd og samhandling med andre og på denne måten forhindre nye lovbrudd.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at barn og unge og særlig sårbare voksne som utøver skadelig seksuell atferd, blir avhørt ved Statens Barnehus. Barnehusene skal i den forbindelse ivareta målgruppens behov for risikovurdering, utredning og akutt oppfølging og krisehjelp. Mer omfattende behandling må tilbys av psykisk helsevern. Ved institusjonsplassering må risikovurdering gjøres og nye overgrep forebygges slik at det ikke finner sted nye overgrep ved institusjonen.»

Forslag 6

Komiteen viser til helseministerens uttalelser i Dokument 15:924 (2017–2018) hvor det pekes på at det mangler en helhetlig behandlings- og oppfølgingstjeneste til personer som står i fare for å begå seksuelle overgrep. Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det utredes en helhetlig behandlings- og oppfølgingstjeneste til personer som står i fare for å begå seksuelle overgrep mot barn.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener det er bra at det er iverksatt behandlingsprosjekt rettet mot seksuallovbrytere i tre norske fengsler. Det er også bra at det er igangsatt tiltak for å øke kunnskapen om personer dømt for seksuallovbrudd. Likevel vil flertallet presisere at regjeringens stadige ABE-kutt i kriminalomsorgen har ført til at programvirksomheten også rettet mot denne gruppen har falt helt eller delvis ut i flere av landets fengsler. Dette fører til en dårligere rehabilitering i løpet av soningen for denne gruppen og kan dermed føre til nye lovbrudd etter løslatelse. Det er etter flertallets forståelse svært viktig å styrke behandlingstilbudet også i fengslene for denne gruppen

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen styrke behandlingstilbudet til overgripere, i og utenfor fengsel.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at det allerede er iverksatt et behandlingsprosjekt rettet mot seksuallovbruddsdømte i tre norske fengsler, med mål om å utrede og gi behandling til personer som anses å ha høy tilbakefallsrisiko. Justis- og beredskapsdepartementet viser i tillegg i sitt svarbrev til at det er et mål å øke kunnskapen om personer dømt for seksuallovbrudd, og det er bevilget penger til et treårig pilotprosjekt med vekt på individualbehandling av seksuallovbruddsdømte som startet opp i 2016. Disse medlemmer viser til at prosjektet skal følges opp med en evaluering, og konklusjonene er ment å foreligge i 2019. Kunnskapen fra prosjektet blir viktig for videreutvikling av behandlingstilbudet for denne gruppen. Disse medlemmer er glade for at statsråden i sitt svarbrev til justiskomiteen presiserer at arbeidet vil følges tett, for å få på plass et behandlingstilbud som forebygger overgrep og forhindrer gjentakelser.

Disse medlemmer merker seg at departementet viser til tiltak omtalt i punkt 5 vedrørende behandlingstilbudet til overgripere utenfor fengsel, samt to tiltak i Opptappingsplanen som spesifiserer helsemyndighetenes videre arbeid med overgripere.

Forslag 7

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet registrerer at kunnskapsministeren opplyser at dette tiltaket er dekket av oppfølgingen av anmodningsvedtak nr. 599, 25. april 2017. Disse medlemmer viser til at den delen av vedtaket som gjelder barnehage, allerede er fulgt opp gjennom ny forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, som trådte i kraft 1. august 2017. Kunnskapsministeren opplyser videre at hva gjelder den delen av vedtaket om grunnopplæringen, følges dette opp i arbeidet med den fagfornyelsen som er varslet i Meld. St. 28 (2015–2016).

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at arbeidet med grensesetting gjennomsyrrer det helhetlige arbeidet i barnehager og i skolen, og dermed styrke det langsiktige forebyggende arbeidet mot overgrep.»

Forslag 8

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at det er et mål for regjeringen at god og riktig kompetanse om vold og overgrep skal finnes i alle sektorer i tjenester, og disse

medlemmer er glade for at Justis- og beredskapsdepartementet understreker viktigheten av at vold oppdages og stoppes tidlig for å unngå langsiktige skadevirkninger, og at oppdatert kunnskap om vold og overgrep er nødvendig for å bedre kvaliteten i tjenestene.

Disse medlemmer viser til at Kripos er gitt i oppdrag å arrangere nasjonale fagseminar om vold i nære relasjoner, der første seminar ble avholdt i 2016. Seminarene er fulgt opp i både 2017 og 2018, med mishandling og alvorlig vold mot barn, samt æresrelatert vold og kjønnslemlestelse som tema. Disse medlemmer merker seg at det har vært stor pågang fra politidistriktene, og evalueringen i etterkant av arrangementene har vært svært positiv.

Disse medlemmer viser til at det gjennom Opptrappingsplan mot vold og overgrep (2017–2021) skal gjennomføres en rekke tiltak for å styrke kompetansen i tjenesteapparatet, og barne- og likestillingsministeren opplyser at det skal utvikles en felles nasjonal kompetansestrategi om vold og overgrep. Departementet viser videre til at det skal utvikles et nasjonalt opplæringsprogram for ansatte i kommunene i å samtale med barn og unge om vold og overgrep. Disse medlemmer viser videre til at opplæringsprogrammet SNAKKE lanseres i april 2018, og er et nyutviklet simuleringsspill som skal gjøre de som jobber med barn, tryggere når de skal ta opp viktige tema med barn, de er bekymret for.

Disse medlemmer viser videre til at regjeringen høsten 2017 la frem en egen kompetansestrategi for det kommunale barnevernet, som varer frem til 2024. I 2018 er over 80 mill. kroner avsatt til kompetansesatsingen. Disse medlemmer viser til at strategien særlig fokuserer på økt kompetanse om traumer hos barn, som er viktig i oppfølgingen av barn som er utsatt for alvorlig omsorgssvikt, vold og overgrep.

Disse medlemmer viser til at Kunnskapsdepartementet opplyser at det allerede er satt i verk en rekke tiltak for å øke kunnskapen om vold og overgrep blant de som jobber med barn og unge, særlig hva gjelder de høyere utdanningene som er relevante for arbeid med barn og unge. Disse medlemmer viser også til at det er igangsatt tiltak for å spre god praksis for samvirke mellom relevante grunnutdannelse, og en egen nettside ble ferdigstilt 1. mars i år.

Disse medlemmer viser videre til at ny rammeplan for barnehagene, som trådte i kraft 1. august 2017, gir tydelige føringer for virksomheten, og understreker at personalet, i tillegg til opplysningsplikten til barnevernet, skal ha et bevisst forhold til at barn kan være utsatt for omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep, og vite hvordan dette kan forebygges og oppdages. Videre er arbeid mot vold og overgrep også understreket i revidert kompetansestrategi for barnehagen, slik at barnehageeierne har fått et tydelig signal for det ansvaret de har for å sikre at personalet har god kompetanse.

Disse medlemmer mener på denne bakgrunn at regjeringen har iverksatt en rekke solide tiltak for å øke kunnskapen om vold og overgrep blant de som jobber med barn. Disse medlemmer mener derfor at regjeringens arbeid på dette punkt er solid, og forventer at tiltakene blir evaluert og fulgt opp på egnet måte.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at det nå er en fagfornyelse på gang som vil oppdatere og endre læreplanene i skolen. På tross av at det er gjennomført ulike tiltak, så er det avgjørende at det i denne prosessen er et fokus på kunnskap om vold og overgrep mot barn. Det er også sentralt at dette er en viktig del av lærer- og barnehagelærerutdannelsen, noe dette medlem mener ikke nødvendigvis er oppfylt gjennom opprettelsen av en nettside. Dette medlem vil derfor støtte forslaget

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen iverksette konkrete tiltak for å øke kunnskapen om vold og overgrep blant de som jobber med barn.»

Forslag 9

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen iverksette konkrete tiltak for å øke kunnskapen om vold og overgrep blant barn i barnehager og på skoler.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at kunnskapsministeren opplyser at dette tiltaket dekkes av tiltak i opptrappingsplanen mot vold og overgrep som gjelder økt kompetanse for ansatte i barnehager og skoler, og for studenter på aktuelle utdanninger. Disse medlemmer viser videre til at både ny rammeplan for barnehagens innhold og den kommende fagfornyelsen for grunnopplæringen vil bidra til å oppfylle dette punktet, og den kommende fagfornyelsen for grunnopplæringen skal inkludere temaer knyttet til kropp og grenser innenfor det tverrfaglige temaet «Livsmestring og folkehelse».

Forslag 10

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme et nytt forslag om en konkret, forpliktende og helhetlig opptrappings-

plan som skal redusere forekomsten av vold i nære relasjoner samt styrke ivaretagelsen av barn utsatt for vold og overgrep, etter modell fra opptrappingsplanen for psykisk helse. Planen skal sikre en tverrfaglig bredde i tiltakene, god samordning og en langsiktig forpliktelse til økt finansiering og øremerkede midler.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at regjeringen i 2016 la frem Prop. 12 S (2016–2017) Opptrappingsplan mot vold og overgrep (2017–2021). Denne planen synliggjør både hovedutfordringer knyttet til vold og overgrep, særlig mot barn, og inneholder 88 tiltak for å møte disse utfordringene. Regjeringen forplikter seg også til å trappe opp innsatsen ytterligere. Disse medlemmer viser til at fire departementer er i gang med oppfølging av tiltakene og tilknyttede anmodningsvedtak, og mener at å bruke ressurser på å utvikle en ny opptrappingsplan i stedet for å iverksette allerede foreslåtte tiltak vil forsinke arbeidet som allerede er i gang.

Disse medlemmer viser til at opptrappingsplanen hovedsakelig er rettet mot barn og unge, og at tiltak rettet mot voksne som er utsatt for vold i nære relasjoner, i hovedsak er ivare tatt i regjeringens handlingsplan mot vold i nære relasjoner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at regjeringens opptrappingsplan mot vold og overgrep ble kraftig kritisert, og at det etter disse medlemmers vurdering ikke oppfylte Stortingets opprinnelige vedtak om en opptrappingsplan.

Disse medlemmer viser til at organisasjonene som jobber med barn, har vært tydelige på at planen ikke var god nok. Barneombudet beskrev planen som en «problemskildring», ikke en opptrappingsplan; UNICEF påpeker at regjeringen ikke svarte på det Stortinget ba om; Kripos har uttalt at «det burde vært flere konkrete tiltak spesielt rettet mot de minste barna»; Redd Barna har trukket frem at «tiltakene er ikke tilstrekkelige for å forebygge at barn blir utsatt for seksuelle overgrep på nett». Det er også grunnlag for å intensivere arbeidet for å forebygge og avdekke vold mot barn i helsevesenet i større grad enn det planen legger opp til.

Disse medlemmer vil derfor støtte forslaget om å komme tilbake med en helhetlig plan med klare økonomiske forpliktelser og tidspunkter for oppfyllelse.

Forslag 11

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede, for så å fremme et lovforslag, for å revidere og samordne regelverket knyttet til taushetsplikt, opplysningsplikt og opplys-

ningsrett, herunder reglene om samarbeid mellom ulike tjenester og etater, samt reglene om samtykke, slik at flere saker som gjelder vold og overgrep, vil kunne avdekkes og følges opp på en god måte.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at det allerede foreligger flere igangsatte arbeider knyttet til revisjon og samordning av regelverket knyttet til taushetsplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett, både i forbindelse med bekjempelse av arbeidslivskriminalitet og informasjonsplikt overfor barnevernet. Disse medlemmer viser videre til at det også skal gjennomføres en utredning av de ulike reglene om taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt. Denne utredningen skal danne grunnlag for en helhetlig veileder, der ett av spørsmålene som skal avklares, er om det foreligger utilstede forskjeller mellom regler.

Disse medlemmer mener regjeringen på dette punkt allerede har iverksatt et solid arbeid. Disse medlemmer er enige med departementet i at det på denne bakgrunn ikke bør settes i gang ytterligere arbeid på dette området. Disse medlemmer viser til at det foreliggende forslaget vil kreve omfattende utredninger og vurderinger, som i stor grad vil gå ut på mye av det samme som de allerede igangsatte og planlagte arbeider.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener det er avgjørende at arbeidet som her gjøres, er helhetlig, ikke stykkevis og delt, slik regjeringen legger opp til. Disse medlemmer mener videre at en veileder ikke vil være tilstrekkelig, men at det er behov for et helhetlig og samordnet lovverk

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det er underforstått at et slikt forslag vil måtte utredes før det fremmes. Det vil være avgjørende at arbeidet har en tverrfaglig og tverrdepartemental tilnærming, at hele regelverket om taushetsplikt, opplysningsplikt, avvergeplikt og opplysningsrett gjennomgås, og at de som utreder dette, ser på hvordan dette kan samordnes før forslaget legges frem for Stortinget. En felles taushetsplikt-lov for alle etater kan også vurderes.

Forslag 12

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at helsepersonelloven § 25 ikke er ment å gjelde annet enn samarbeid mellom helsepersonell og annet personell i forvaltningen om samarbeid for å ivareta og følge opp barn.

Disse medlemmer viser til at hensynet til frivillighet, tillit og personlig integritet må veies opp mot viktige behov for å kunne formidle opplysninger. Disse medlemmer viser til at helsepersonelloven på denne

bakgrunn har flere bestemmelser som på nærmere bestemte vilkår gir personell som yter helse- og omsorgstjenester, rett eller plikt til å gi opplysninger uten hinder av taushetsplikt, og viser særlig til helsepersonelloven §§ 22, 23, 33 og 43. Disse medlemmer er enige med helseministeren i at hovedutfordringen på dette punkt ikke er mangel på rettslig adgang til å formidle opplysninger mellom samarbeidspartnere. Disse medlemmer viser til at en viktig utfordring er at de ansatte i etatene ikke alltid kjenner til eller forstår regelverket som kan bidra til å forhindre vold og overgrep, og derfor ikke benytter de mulighetene som ligger i regelverket.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme et lovforslag i løpet av våren 2018 for å revidere og tydeliggjøre helsepersonelloven § 25 første og tredje ledd.»

Forslag 13

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som øker kunnskapen om regelverket, og som legger til rette for at etatene bygger på riktig lovforståelse i sin praktisering av lovverket som regulerer informasjonsplikt, innsyn, avvergingsplikt, taushetsplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at Opptrappingsplan mot vold og overgrep (2017–2021) slår fast at regjeringen satser på økt kompetanse i tjenestene, herunder økt kunnskap om regelverket. Disse medlemmer viser til at i undervisning og kursing fra de fem regionale ressursentre om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS) er det naturlig at dette arbeidet inngår i alle tiltakene. Disse medlemmer viser videre til at departementet gjennom styringsdialogen med regionale helseforetak og Helsedirektoratet vil vurdere om det er behov for en nærmere kartlegging / statusinnhenting av hvordan lovverket blir forstått og implementert ute i tjenestene.

Forslag 14

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til sine merknader og forslag i Innst. 337 S (2015–2016) og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå og eventuelt fremme forslag som reviderer eller tydeliggjør avvergingsplikten i straffeloven § 196 og hvilke bestemmelser som omfattes av avvergingsplikten, samt gjøre avvergingspliktens innhold bedre kjent blant de ansatte i etatene. Forslaget skal også presisere at anmeldelse skal være hovedregelen etter denne bestemmelsen.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at Barnevoldsutvalget i NOU:2017:6 Svikt og Svik fremhever blant annet at brudd på avvergingsplikten forekommer i flere av sakene som utvalget har gjennomgått, som alle gjelder vold mot barn, og påpeker også at det er behov for å heve kompetansen hos dem som skal anvende regelverket. Disse medlemmer viser til at Barnevoldsutvalget på bakgrunn av disse funnene har foreslått at det utredes å gjøre endringer i bestemmelsen om avvergingsplikt i straffeloven § 196 for å bidra til at vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt hos barn avverges i større grad, og henviser blant annet til at bestemmelsen er komplisert og lite pedagogisk formulert. Disse medlemmer viser til at som ledd i oppfølging av Barnevoldsutvalgets utredning vil departementet vurdere nærmere hvordan man, enten gjennom endringer av bestemmelsen om avvergingsplikt eller på annen måte, best kan sikre bred kunnskap og forståelse av avvergingsplikten etter straffeloven, slik at denne plikten blir overholdt i større grad.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at det er et behov for mer kunnskap om avvergingsplikten. Disse medlemmer viser blant annet til sak om mer enn 140 overgrepssaker i en kommune som kom frem på grunn av godt journalistisk arbeid. Det er et særdeles stort omfang, over en lang tidsperiode. Mange av ofrene har, eller bør ha vært, i kontakt med offentlige instanser, men det måtte likevel en mediereportasje til for at sakene skulle komme frem i lyset. Dette er kun ett eksempel fra en kommune på at ingen har tatt avreglingsplikten på alvor. Disse medlemmer ser derfor at det er et behov for å styrke denne for å unngå tilsvarende store saker i fremtiden

Forslag 15

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som bidrar til å bedre informasjonsflyten og samarbeidet mellom de ulike etatene, heriblant barnevern, helsevesen, politi, barnehage, skole og Nav.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at det er igangsatt en rekke tiltak for å styrke samhandling mellom etatene. På nasjonalt nivå er det etablert tverrdepartementale handlingsplaner og arbeidsgrupper hvor samarbeid mellom sektorer står sentralt. Videre arrangeres det også årlige samarbeids- og samordningskonferanser i regi av Justis- og beredskapsdepartementet, og samarbeidsavtaler mellom barnevernet og politiet er under utarbeidelse. Disse medlemmer viser også til at Statens barnehus er et viktig samarbeidstiltak for å samordne politi og tjenesteapparat til det beste for barnet.

Disse medlemmer viser til at tiltak i den foreliggende opptrappingsplanen mot vold og overgrep samlet sett skal bidra til tverrfaglig samarbeid. Videre viser også helseministeren til at de fem regionale ressursentre om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS) i større grad skal bidra til bedre lokalt og regionalt samarbeid og samordning av voldsarbeidet i henhold til opptrappingsplanen. Disse medlemmer viser til at målgruppen for RVTS-enes arbeid er bred, og sentrene skal sikre målgruppene god og likeverdig tilgang på sentrenes tjenester.

Forslag 16

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at Barne- og likestillingsdepartementet arbeider med et høringsnotat med forslag til ny barnevernlov, basert på Barnevernlovutvalgets forslag i NOU 2016:16 Ny barnevernslov. Disse medlemmer merker seg at utvalget foreslår en egen bestemmelse i barnevernloven om partenes innsynsrett i sakens dokumenter før fylkesnemndbehandling, samt partenes rett til å bli forelagt opplysninger under saksforberedelsen. Det foreslås blant annet å presisere at det er adgang til å gjøre unntak fra dokumentinnsyn dersom det kan medføre «skade eller fare for barnet eller andre». Disse medlemmer viser videre til at Justis- og beredskapsdepartementet har fått opplyst fra barne- og likestillingsministeren at spørsmål om partsinnsyn og informasjonsplikt i barnevernssaker vil bli vurdert i arbeidet med ny barnevernlov.

Forslag 17

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som gjør forvaltningsloven § 19 om unntak fra partsinnsyn i saksdokumenter i barnevernstjenesten bedre kjent overfor de relevante etater, herunder å vurdere endringer i lover som berører relevante etater, som barnevernloven og helsepersonelloven.»

Flertallet viser til Folkehelseinstituttets rapport Psykisk helse i Norge (2018). Et hovedpoeng i rapporten er den bekymringsfulle økningen i antall unge jenter som oppsøker hjelpeapparatet for psykiske lidelser. Flertallet viser videre til den bekymringsfulle veksten Nav dokumenterer i antall unge uføre med psykiske lidelser. (<https://www.nav.no/no/NAV+og+samfunn/Statistikk/AAP+nedsatt+arbeidsevne+og+uforetrygd+statistikk/Uforetrygd+Statistikknnotater>) (Viser til siste notat 31. desember 2017, side 14). Det mangler i dag data som kan forklare denne utviklingen, blant annet i hvilken grad disse unge med psykiske lidelser har vært eller er ofre for vold og overgrep.

Flertallet mener det er behov for å følge opp anbefalingene fra Folkehelseinstituttet i nevnte rapport: «For å kunne gi mer presise forekomsttall og for å kunne publisere løpende helseanalyser på psykisk helse og rus, er det behov for å innhente nye befolkningsbaserte data. Det er også behov for enklere og raskere tilgang til sammenstilte opplysninger fra helseregistrene og andre relevante registre.» Det vises i den forbindelse til Dokument nr. 15:554 (2013–2014) til arbeids- og sosialministeren, der det fremgår av statsrådets svar at det mangler statistikk eller forskning som kan si noe om hvor stor andel av unge uføre med psykiske lidelser som har vært eller er ofre for vold i nære relasjoner, omsorgssvikt og andre typer overgrep.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen følge opp anbefalingene fra Folkehelseinstituttets rapport Psykisk helse i Norge (2018): «For å kunne gi mer presise forekomsttall og for å kunne publisere løpende helseanalyser på psykisk helse og rus, er det behov for å innhente nye befolkningsbaserte data. Det er også behov for enklere og raskere tilgang til sammenstilte opplysninger fra helseregistrene og andre relevante registre.»»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at barne- og likestillingsministeren opplyser at reglene om partsinnsyn i barnevernssaker er nærmere omtalt i et nytt rundskriv fra 2017 om saksbehandling i barnevernet. «Retningslinjer i barneverntjenestens saksbehandling» er publisert, og direktoratet er i ferd med å implementere retningslinjene, blant annet rettet mot fylkesmennene og barneverntjenestene i kommunene. Disse medlemmer merker seg at Justis- og beredskapsdepartementet opplyser at også spørsmål om partsinnsyn og informasjonsplikt i barnevernssaker vil bli vurdert i forbindelse med arbeidet med ny barnevernlov.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti under-

streker betydningen av systematisk forebygging og tidlig avdekning av vold og overgrep mot barn og unge. Dette er et arbeid som må drives kontinuerlig, og som først og fremst må skje i regi av landets kommuner. Disse medlemmer viser til at regjeringen ved tidligere justisminister Anders Anundsen i 2016 sendte en henvendelse til alle landets kommuner om å mobilisere de kommunale beredskapsrådene i kampen mot vold i nære relasjoner. Det er behov for å kartlegge i hvilken grad kommunene har fulgt opp regjeringens henstilling, og iverksette nødvendige tiltak for å sikre at kommunene tar regjeringens oppfordring på alvor. Det vises i den forbindelse til Dokument nr. 15:809 (2015–2016)

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen kartlegge i hvilken grad kommunene har fulgt opp regjeringens henstilling om å mobilisere de kommunale beredskapsrådene i kampen mot vold i nære relasjoner, og iverksette nødvendige tiltak for å sikre at kommunene tar regjeringens oppfordring på alvor.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme et lovforslag i løpet av våren 2018 for å revidere og tydeliggjøre helsepersonelloven § 25 første og tredje ledd.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen offentliggjøre den månedlige statistikken som føres over hvor lenge barn må vente for å få tilrettelagt avhør i de ulike politidistriktene.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen sikre at barn og unge og særlig sårbare voksne som utøver skadelig seksuell atferd, blir avhørt ved Statens Barnehus. Barnehusene skal i den forbindelse ivareta målgruppens behov for risikovurdering, utredning og akutt oppfølging og krisehjelp. Mer omfattende behandling må tilbys av psykisk helsevern. Ved institusjonsplassering må risikovurdering gjøres og nye overgrep forebygges slik at det ikke finner sted nye overgrep ved institusjonen.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen sørge for at arbeidet med grensesetting gjennomsyrrer det helhetlige arbeidet i

barnehager og i skolen, og dermed styrke det langsiktige forebyggende arbeidet mot overgrep.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen iverksette konkrete tiltak for å øke kunnskapen om vold og overgrep blant de som jobber med barn.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen kartlegge i hvilken grad kommunene har fulgt opp regjeringens henstilling om å mobilisere de kommunale beredskapsrådene i kampen mot vold i nære relasjoner, og iverksette nødvendige tiltak for å sikre at kommunene tar regjeringens oppfordring på alvor.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding romertall VII fremmes av en samlet komité.

Komiteens tilråding romertall I til VI og VIII til XX fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen sikre at det er tilstrekkelig kapasitet i politidistriktene og ved barnehusene til å nå fristene for tilrettelagte avhør, møte den økende saksmengden i forbindelse med overgrep på nett, til at både overgrep mot barn og voksne prioriteres, og til å sikre at sakene som gjelder overgrep, ikke blir liggende etter gjennomført tilrettelagt avhør på grunn av manglende kapasitet.

II

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om et eget lovverk for Statens Barnehus som sikrer ivaretagelse av hele mandatet til Statens Barnehus.

III

Stortinget ber regjeringen om å vurdere Statens Barnehus som egne enheter i en organisatorisk plassering i politidistriktene.

IV

Stortinget ber regjeringen sørge for at barn som har behov for medisinske undersøkelser ved Statens Barnehus, får tilgang på medisinsk undersøkelse.

V

Stortinget ber regjeringen snarest etablere overgrepsmottak over hele landet som har kompetanse til å ta imot barn, og som ivaretar barnas helse og rettsikkerhet i tråd med vedtak nr. 920 (2016–2017), 14. juni 2017.

VI

Stortinget ber regjeringen styrke behandlingstilbudet til overgripere, i og utenfor fengsel.

VII

Stortinget ber regjeringen sørge for at det utredes en helhetlig behandlings- og oppfølgingstjeneste til personer som står i fare for å begå seksuelle overgrep mot barn.

VIII

Stortinget ber regjeringen iverksette konkrete tiltak for å øke kunnskapen om vold og overgrep blant barn i barnehager og på skoler.

IX

Stortinget ber regjeringen fremme et nytt forslag om en konkret, forpliktende og helhetlig opptrapningsplan som skal redusere forekomsten av vold i nære relasjoner samt styrke ivaretagelsen av barn utsatt for vold og overgrep, etter modell fra opptrapningsplanen for psykisk helse. Planen skal sikre en tverrfaglig bredde i tiltakene, god samordning og en langsiktig forpliktelse til økt finansiering og øremerkede midler.

X

Stortinget ber regjeringen utrede, for så å fremme et lovforslag, for å revidere og samordne regelverket knyttet til taushetsplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett, herunder reglene om samarbeid mellom ulike tjenester og etater, samt reglene om samtykke, slik at flere saker som gjelder vold og overgrep, vil kunne avdekkes og følges opp på en god måte.

XI

Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som øker kunnskapen om regelverket, og som legger til rette for at etatene bygger på riktig lovforståelse i sin praktisering av lovverket som regulerer informasjonsplikt, innsyn, avvergingsplikt, taushetsplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett.

XII

Stortinget ber regjeringen gjennomgå og eventuelt fremme forslag som reviderer eller tydeliggjør avvergingsplikten i straffeloven § 196 og hvilke bestemmelser som omfattes av avvergingsplikten, samt gjøre avvergingspliktens innhold bedre kjent blant de ansatte i etatene. Forslaget skal også presisere at anmeldelse skal være hovedregelen etter denne bestemmelsen.

XIII

Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som bidrar til å bedre informasjonsflyten og samarbeidet mellom de ulike etatene, heriblant barnevern, helsevesen, politi, barnehage, skole og Nav.

XIV

Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som gjør forvaltningsloven § 19 om unntak fra partsinnsyn i saksdokumenter i barnevernstjenesten bedre kjent overfor de relevante etater, herunder å vurdere endringer i lover som berører relevante etater, som barnevernloven og helsepersonelloven.

XV

Stortinget ber regjeringen følge opp anbefalingene fra Folkehelseinstituttets rapport Psykisk helse i Norge (2018): «For å kunne gi mer presise forekomsttall og for å kunne publisere løpende helseanalyser på psykisk helse og rus, er det behov for å innhente nye befolkningsbaserte data. Det er også behov for enklere og raskere tilgang til sammenstilte opplysninger fra helseregistrene og andre relevante registre».

Oslo, i justiskomiteen, den 22. mai 2018

Lene Vågslid

leder

Petter Eide

ordfører

Vedlegg

**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT**

Justis-, beredskaps- og innvandringsministeren

Stortinget
Justiskomiteen
Postboks 1700 Sentrum
0026 Oslo

Deres ref.

Vår ref.
18/1358 - LIN

Dato
13.03.2018

Uttalelse i forbindelse med representantforslag 8:140 S (2017-2018) om å iverksette konkrete og forpliktende tiltak mot vold og overgrep mot barn

Det vises til representantforslag 8:140 S (2017-2018) fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Maria Aasen-Svendsrud, Jan Bøhler, Kari Henriksen, Tuva Moflag, Torstein Tvedt Solberg, Lise Christoffersen og Masud Gharahkhani om å iverksette konkrete og forpliktende tiltak mot vold og overgrep mot barn.

Det er innhentet uttalelser fra Barne-, likestillings- og inkluderingsministeren, Helse- og omsorgsministeren og Kunnskapsministeren når det gjelder de punktene i representantforslaget som ligger inn under deres ansvarsområder.

Forebygging og bekjempelse av vold og seksuelle overgrep mot barn er et område som er høyt prioritert av regjeringen. Det arbeides langs mange spor for å styrke innsatsen på dette området. I oktober 2016 la regjeringen frem en opptrappingsplan for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom. Planen løper i perioden 2017 til 2021 og har en ramme på over 800 millioner kroner i 2018.

Opptrappingsplanen inneholder en rekke tiltak som skal bidra til å forebygge, bekjempe og avdekke vold og seksuelle overgrep mot barn og unge. Den inneholder også tiltak som retter seg mot behandlings- og hjelpetilbudet til utsatte. Planene understreker det offentliges ansvar for å forebygge, avverge, hjelpe og straffeforfølge, men peker også på det viktige samspillet med frivillig sektor.

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sikre at det er tilstrekkelig kapasitet i politidistriktene og ved barnehusene til å nå fristene for tilrettelagte avhør, møte den økende saksmengde i forbindelse med overgrep på nett, til at både overgrep mot barn og voksne prioriteres, og til å sikre at sakene som gjelder overgrep, ikke blir liggende etter gjennomført tilrettelagt avhør på grunn av manglende kapasitet.

Føringene som er gitt gjennom statsbudsjett, tildelingsbrev og riksadvokatens mål- og prioriteringsskriv er svært klare på at den alvorlige kriminaliteten skal prioriteres, herunder alvorlig integritetskrenkende kriminalitet som vold og overgrep mot barn. Det er både av hensyn til det enkelte barn som er utsatt, og av hensynet til oppklaring av saken, viktig at etterforskningen kommer raskt i gang, og at den totale saksbehandlingstiden fra anmeldelse til ferdig etterforsket sak gjøres så kort som overhode mulig.

Fristene for tilrettelagte avhør er satt til én uke i de akutte sakene, to uker i de andre mest alvorlige sakene og tre uker i de resterende sakene. I 2017 ble 52 prosent av førstegangsavhørene gjennomført innen frist, mot 51 prosent i 2016. Til sammen ble 80 prosent av førstegangsavhørene gjennomført innen 30 dager i 2017, mot 78 prosent i 2016. Det er en gradvis forbedring av resultatene, samtidig som utviklingen i antall saker og avhør er sterkt økende.

Politimesteren har ansvaret for at alle saker i distriktet som faller innenfor riksadvokatens prioriteringer gis forrang dersom det er knapphet på ressurser, uavhengig av hvilken organisatorisk enhet som i utgangspunktet er tildelt etterforsknings- og påtaleoppgaven. Det påligger derfor politimesteren å sørge for en hensiktsmessig ressursallokering som sikrer at de prioriterte sakene gis den nødvendige oppfølging.

Riksadvokaten gir i mål- og prioriteringsskrivet for 2018 føringer om at de lovbestemte fristene for avhør av barn og andre særlig sårbare fornærmede og vitner, forutsettes overholdt. Sakene skal ha god fremdrift også etter gjennomføring av det tilrettelagte avhør.

Jeg er tilfreds med at Riksadvokaten gjennom sin fagledelse har spesielt oppmerksomhet på behandlingen av disse sakene, og jeg har tillit til at funnene fra tilsynene gis den nødvendige oppfølging for å sikre ivaretagelsen av de føringer som er gitt om prioritering av dette feltet.

Uavhengig av dette har jeg tatt initiativ til at det skal gjennomføres en rask gjennomgang av saksflyten i denne type saker gjennom politiet, påtalemyndigheten og domstolene. Formålet er å identifisere konkrete faktorer som er til hinder for effektiv

framdrift i sakene og fremlegge konkrete forslag til tiltak som vil kunne bidra til raskere framdrift i de ulike leddene i kjeden.

Politiet og Statens barnehus har blitt tilført betydelige midler til bekjempelse av vold og overgrep mot barn de siste årene. I statsbudsjettet for 2018 ble bevilgningen til Statens barnehus økt med 13 mill. kroner, det ble bevilget 40 mill. kroner til styrking av politiets kapasitet og kompetanse til etterforskning i saker som gjelder vold og overgrep mot barn, det ble satt av 11 mill. kroner til arbeidet mot internettrelaterte overgrep mot barn og 45 mill. kroner til Kripos (til økt satsing i det digitale rom og en styrking av seksjon for seksuallovbrudd).

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen offentliggjøre den månedlige statistikken som føres over hvor lenge barn må vente for å få tilrettelagt avhør i de ulike politidistriktene.

Justis- og beredskapsdepartementet mottar månedlig statistikk over ventetid for tilrettelagte avhør fra Politidirektoratet. Statistikken er ikke unntatt offentlighet, men er utviklet som et styringsverktøy for det enkelte distrikt og Politidirektoratet, og egner seg i liten grad for publisering. Dersom denne statistikken skal gjøres offentlig tilgjengelig må den bearbeides og presenteres i en annen form. Jeg vil forespørre Politidirektoratet hvordan dette eventuelt kan gjøres.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen sørge for at barn som har behov for medisinske undersøkelser ved Statens Barnehus, får tilgang på medisinsk undersøkelse.

Jeg har fått opplyst fra helse- og omsorgsministeren at det i oppdragsdokumentet for 2015, for de regionale helseforetakene, ble gitt oppdrag om å styrke den sosialpediatriske kompetansen i alle barneavdelinger. Det ble også gitt oppdrag om å etablere kombinerte stillinger med sosialpediatrisk kompetanse ved barnehusene og de lokale barneavdelingene.

I 2016 ble det stilt krav til de regionale helseforetakene om at det skal være ansatt sosialpediatere i alle barneavdelinger og om at overgrepssatte barn som avhøres ved Statens barnehus, skal tilbys medisinsk undersøkelse.

I 2017 er det stilt krav til de regionale helseforetakene om å bygge opp tilstrekkelig kompetanse og kapasitet for medisinske undersøkelser i barnehus og å opprette et nasjonalt klinisk nettverk for behandling av barn og unge med seksuelle atferdsproblemer.

Sosialpediatri er en sårbar kompetanse, og det tar tid å bygge opp et tilbud. Samtlige regionale helseforetak har rapportert at de har styrket den sosialpediatriske

kompetansen. Helse- og omsorgsministerens vurdering er at det arbeides godt med å bygge opp denne kompetansen i de regionale helseforetakene. Det opplyses at utviklingen vil bli fulgt nøye samtidig som de regionale helseforetakene er bedt om fortsatt å bygge opp kompetanse og kapasitet på dette området for å sikre at alle barn som avhøres på Statens barnehus får tilbud om en medisinsk undersøkelse.

I tråd med vedtak nr. 628 (2014-2015), 8. juni 2015 er det nå under utarbeidelse retningslinjer for medisinske undersøkelser i Statens barnehus. Det tas sikte på at disse vil foreligge før sommeren.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen snarest etablere overgrepsmottak over hele landet som har kompetanse til å ta imot barn, som ivaretar barnas helse og rettssikkerhet i tråd med Vedtak nr. 920 (2016–2017), 14. juni 2017.

Beslutningen om at spesialisthelsetjenesten skal overta ansvar for tilbudet til barn og voksne utsatt for vold og seksuelle overgrep ble tatt i forbindelse med Stortingets behandling av Stortingsmelding nr. 15 (2012-2013) Forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner.

Jeg har fått opplyst fra helse- og omsorgsministeren at spesialisthelsetjenesten fra 2016 har overtatt hovedansvaret for tilbud til barn og voksne utsatt for seksuelle overgrep. Samtidig er eksisterende, robuste kommunale overgrepsmottak videreført gjennom avtaler mellom regionale helseforetak og kommuner. De regionale helseforetakene har i vurderingen av en eventuell avtaleinngåelse med det kommunale overgrepsmottaket blant annet vurdert om tilbudet i kommunen er faglig forsvarlig, har et stabilt og kompetent personale og kan sikre døgnberedskap. Det har vært et mål å finne den modellen som best ivaretar hensynet til alle grupper overgrepsutsatte og et kvalitativt godt tilbud med døgnberedskap og likeverdig tilgang i hele landet. I en tilbakemelding fra de regionale helseforetakene til Helse- og omsorgsdepartementet i januar 2018 framkommer det at det er døgnkontinuerlig vaktberedskap i alle helseforetak/overgrepsmottak. Barn som er utsatt for vold eller seksuelle overgrep behandles i spesialisthelsetjenesten, fortrinnsvis ved barneavdelingene.

I januar 2018 startet Helsedirektoratet arbeidet med å kartlegge og vurdere kompetansebehovet innen rettsmedisin. Direktoratet vil vurdere kompetansebehovet for leger i overgrepsmottak og andre deler av helsetjenesten. Dette vil bli gjort i samarbeid med fagmiljøene og brukerne av rettsmedisinske tjenester.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen etablere behandlingstilbud til unge overgripere under 18 år, med sikte på å forebygge nye overgrep. Behandlingstilbudet til barn som begår seksuelle overgrep og barn som er utsatt for seksuelle

overgrep skal ikke være samlokalisert med behandlingstilbudet til barn som er utsatt for seksuelle overgrep.

Nasjonale og internasjonale undersøkelser viser at 20 til 50 % av seksuelle overgrep mot barn og unge under 18 år, blir begått av barn og unge under 18 år. Ofte begås overgrepene mot personer de unge har en relasjon til, som egne søsken, venner og kjærester.

Unge med skadelig seksuell atferd er en viktig målgruppe. Det kan være lettere å nå frem med behandling hos ungdom enn hos voksne og de vil ha bedre prognose for endring. Mange behandlere i psykisk helsevern for barn og unge opplever mangel på kompetanse til å behandle denne målgruppen og målrettede behandlingstilbud er i liten grad etablert på landsbasis. I en rapport fra Nasjonalt Kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) vises det til at aktuelle kunnskapsbaserte fagverktøy er generelt lite kjent og prøvd ut i barne- og ungdomspsykiatrien i Norge.

Jeg har fått opplyst fra helse- og omsorgsministeren at det er bevilget midler til behandlingstilbud for unge (seksual)overgripere. I dette arbeidet må det vektlegges å sikre kvalitativt god og tilstrekkelig behandling av den enkelte overgriper, slik at faren for nye overgrep reduseres. Behandlingstilbudet per i dag er fragmentert og mange må vente i lang tid på behandling. Det er avgjørende å sikre at bosted ikke skal avgjøre om man får hjelp eller ikke.

Helse- og omsorgsdepartementet har for 2017 gitt de regionale helseforetakene i oppdrag om å opprette et nasjonalt klinisk nettverk for å bygge opp kunnskapsbasert utrednings- og behandlingskompetanse i spesialisthelsetjenesten for barn og unge som har utøvet problematisk eller skadelig seksuell atferd (SSA). Helse Vest RHF har fått et særlig ansvar og har bedt Betanien Sykehus i Bergen om å ha ansvar for drift av det nasjonale kliniske nettverket. Betanien Sykehus ved ressursenheten V27, har en særlig kompetanse på unge med problematisk eller skadelig seksuell atferd og har klinisk erfaring med behandling av målgruppen.

Helse Vest RHF har fått i oppdrag å lede arbeidet med å styrke kompetansen og etablere behandlingstilbud i alle helseregioner for barn og unge med problematisk eller skadelig seksuell atferd. Helse Vest RHF samarbeider med de øvrige regionale helseforetakene om oppdraget. Dette arbeidet er igangsatt og vil pågå også i 2018.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen styrke behandlingstilbudet til overgripere, i og utenfor fengsel.

Det er iverksatt et behandlingsprosjekt rettet mot seksuallovbruddsdømte i tre norske fengsler (BASIS prosjektet). Kriminalomsorgen, Oslo universitetssykehus og Helsedirektoratet samarbeider om dette. Målet er å utrede og gi behandling til

personer som anses å ha høy tilbakefallsrisiko. Det er anslått at 10 – 20 prosent har tilbakefall/begår nye overgrep. Det er også et mål å øke kunnskapen om personer dømt for seksuallovbrudd. Det er bevilget penger til et treårig pilotprosjekt med vekt på individualbehandling av seksuallovbruddsdømte. Prosjektet startet opp i 2016.

Kunnskapen fra dette prosjektet vil være viktig i det videre arbeidet med å utvikle behandlingstilbudet til denne gruppen. Prosjektet skal følges opp med en evaluering, og konklusjonene forventes å foreligge i 2019. Det er min intensjon å følge opp dette tett, og sørge for at vi får på plass et behandlingstilbud som forebygger og bidrar til at pedofile ikke forgriper seg på nytt etter soning.

Når det gjelder behandlingstilbudet til overgripere utenfor fengsel vises det til tiltak rettet mot unge med skadelig seksuell atferd nærmere omtalt under punkt 5. Helse- og omsorgsministeren viser videre til to tiltak i Opptrappingsplanen mot vold og overgrep, hvor helsemyndighetenes videre arbeid med overgripere er spesifisert; "Utarbeide et kunnskapsgrunnlag for behandling, og utrede forløp for voldsutsatte og voldsutøvere" og "Sikre at volds- og overgrepserfaringer inngår i arbeidet med Pakkeforløp psykisk helse og rus, ved utredning, tiltak og behandling". Arbeidet med dette pågår og det er i tråd med anmodningsvedtak i Innst. 247 S (2016-2017) vedtak 617: "Stortinget ber regjeringen sikre at voldserfaringer og erfaringer fra personer som er utsatt for vold og overgrep inngår i arbeidet med Pakkeforløp for psykisk helse og rus, ved utredning, tiltak og behandling".

Stortinget har for 2018 bevilget 3 mill. kroner til Redd Barna for at de skulle følge opp utredningen om "Hjelpelinje for personer med seksuelle følelser for barn". Helse- og omsorgsdepartementet vil på bakgrunn av anbefalinger fra Redd Barna og Helsedirektoratet gi direktoratet i oppdrag å utrede hvordan et lavterskeltilbud til overgripere kan etableres.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen sørge for at arbeidet med grensesetting gjennomsyrrer det helhetlige arbeidet i barnehager og i skolen, og dermed styrke det langsiktige forebyggende arbeidet mot overgrep.

Kunnskapsministeren har opplyst at dette tiltaket er dekket av oppfølgingen av anmodningsvedtak nr. 599, 25. april 2017, jf. følgende omtale i Meld. St. 7 (2017–2018) Anmodnings- og utredningsvedtak i stortingssesjonen 2016–2017: «Stortinget ber regjeringen gjennom den kommende fagfornyelsen sikre at temaer knyttet til kropp og grenser skal være en del av opplæringen i barnehageløpet, barneskolen, ungdomsskolen og videregående opplæring for å forebygge seksuelle overgrep.»

Den delen av vedtaket som gjelder barnehage, er fulgt opp gjennom ny forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, som trådte i kraft 1. august 2017. I den nye rammeplanen står det blant annet at barnehagen gjennom arbeidet med

fagområdet Kropp, bevegelse, mat og helse skal bidra til at barna blir trygge på egen kropp, får en positiv oppfatning av seg selv og blir kjent med sine egne følelser. Personalet skal bidra til at barna utvikler et bevisst forhold til retten til å bestemme over egen kropp og respekt for andres grenser.

Når det gjelder den delen av vedtaket som gjelder grunnopplæringen opplyser kunnskapsministeren at dette følges opp i arbeidet med den fagfornyelsen som er varslet i Meld. St. 28 (2015–2016) Fag – Fordypning – Forståelse. En fornyelse av Kunnskapsløftet. Læreplanene skal være tydelige, men de skal samtidig åpne for at opplæringen kan tilpasses lokale forhold og ulike elevgrupper. Dette prinsippet vil også være utgangspunktet for oppfølgingen av vedtaket.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen iverksette konkrete tiltak for å øke kunnskapen om vold og overgrep blant de som jobber med barn.

Det er et mål for regjeringen at god og riktig kompetanse om vold og overgrep skal finnes i alle sektorer og tjenester. Vold i nære relasjoner og vold og overgrep mot barn er ofte gjentakende. Det er derfor viktig at vold oppdages og stoppes tidlig for å unngå langsiktige skadevirkninger. Oppdatert kunnskap om vold og overgrep er nødvendig for å bedre kvaliteten i tjenestene og utvikle en mer treffsikker politikk.

Politiet spiller en viktig rolle i arbeidet med å hindre at barn utsettes for vold og overgrep. Vi gjennomfører nå en omfattende reform av norsk politi – nærpolitireformen. Flere av de grepene som tas her vil styrke politiets mulighet til å forebygge og etterforske saker om vold og overgrep mot barn og unge på en enda bedre måte. Årlig obligatorisk opplæring for samtlige etterforskere og påtalejurister, og system for evalueringer og tilbakemeldinger er blant tiltakene.

Reduksjonen av antall politidistrikt fra 27 til 12, legger til rette for oppbyggingen av sterkere fagmiljøer. Større fagmiljøer gir mulighet for å løse også de mer omfattende og sammensatte sakene. Flere sakskomplekser de seneste årene, knyttet til blant annet internettrelaterte overgrep, har vist at dette er nødvendig.

Kripos er gitt i oppdrag å arrangere nasjonale fagseminar om vold i nære relasjoner. Første seminar ble avholdt i 2016. Tema for seminaret i 2017 var mishandling og alvorlig vold mot barn og er for 2018 æresrelatert vold og kjønnslemlestelse. Det har vært stor pågang fra politidistriktene og evalueringen i etterkant av arrangementene har vært svært positive både hva gjelder innhold og praktisk gjennomføring. Tilbakemeldingene viser at det er svært ønsket og anses nyttig med et nasjonalt fagseminar om vold i nære relasjoner.

Gjennom Opptappingsplan mot vold og overgrep (2017-2021) skal det gjennomføres en rekke tiltak for å styrke kompetansen i tjenesteapparatet. Fra barne- og

likestillingsministeren har jeg fått opplyst at det skal utvikles en felles nasjonal kompetansestrategi om vold og overgrep. Videre skal det utvikles et nasjonalt opplæringsprogram for ansatte i kommunene i å samtale med barn og unge om vold og overgrep. De regionale volds- og traumesentrene (RVTS) har i 2017 og 2018 fått i oppdrag å samarbeide om å utvikle opplæringsprogrammet SNAKKE og å prøve det ut i noen kommuner. SNAKKE skal lanseres i april 2018. Det er et nyutviklet simuleringsspill som skal gjøre de som jobber med barn, tryggere når de skal ta opp viktige temaer med barn de er bekymret for.

Kompetansen om vold og overgrep blant ansatte i barnehager og i skoler skal også styrkes. Fra barne- og likestillingsministeren har jeg fått opplyst at Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet har utviklet "Jeg vet" en digital ressurs som skal bidra til at barn får opplæring om voldsrelaterte temaer fra barnehage til russetid. Ressursen tilbyr ansatte i barnehage og skole kunnskapsbaserte undervisningsopplegg om voldsrelaterte temaer som mobbing, seksuell vold, psykisk vold og digitale krenkelser.

Barne- og likestillingsdepartementet samarbeider med Kunnskapsdepartementet for å øke kvaliteten på de helse- og sosialfaglige utdanningene, herunder styrke vektlegging av kunnskap om vold og overgrep. Dette omfatter blant annet utdanninger som barnevernspedagogikk, sosionom, psykologi, tannpleier, medisin, sykepleier og fysioterapi. Det er fastsatt en ny, felles rammeplan for de helse- og sosialfaglige utdanningene der det fremgår at studentene skal ha kunnskap om omsorgssvikt, vold og overgrep, samt kunne sette inn nødvendige tiltak eller henvise til riktige instanser. Det skal utvikles retningslinjer for hver av utdanningene som skal angi nærmere krav til læringsutbytte. Kunnskapsdepartementet skal sende forslag til retningslinjer på høring i løpet av våren 2018.

Regjeringen la høsten 2017 frem en egen kompetansestrategi for det kommunale barnevernet. Denne varer frem til 2024. Over 80 millioner kroner er avsatt til kompetansesatsingen i 2018. De viktigste fagområdene er kunnskap om barn med traumer, barns medvirkning og om hvordan man samarbeider med barn og familier i utrednings- og tiltaksarbeid. Økt kompetanse om traumer hos barn er særlig viktig i oppfølgingen av barn som er utsatt for alvorlig omsorgssvikt, vold og overgrep. Strategien består av flere kompetansetiltak, med vekt på barnevernsfaglige videreutdanninger, støtte til lokale utviklingsprosjekter i kommunene og tilbud om tjenesteopplæring i undersøkelses- og hjelpetiltaksarbeid.

Kunnskapsministeren opplyser at det allerede er gjennomført en rekke tiltak på dette området. De høyere utdanningene som er relevante for arbeid med barn og unge, som lærerutdanningene og helse- og sosialfagutdanningene, har fått skjerpede krav til hva studentene skal lære om vold og overgrep og hvordan dette skal håndteres. Fra høsten 2016 gjelder dette alle lærerutdanningene, inkludert barnehagelærerutdanningen, og fra høsten 2017 gjelder dette også de nye femårige utdanningene for grunnskolelærere. I tillegg har helse- og sosialfagutdanningene fått felles rammeplan der kunnskap om

vold og overgrep inngår. Som oppfølging av et anmodningsvedtak fra behandlingen av opptrappingsplanen er det igangsatt tiltak for å spre god praksis for samvirke mellom relevante grunnutdanninger, som helse- og sosialfag, politi og pedagogikk. En nettside ferdigstilles 1. mars i år.

Det opplyses videre at ny rammeplan for barnehagen trådte i kraft 1. august 2017 og gir tydeligere føringer for virksomheten. Planen understreker at personalet, i tillegg til opplysningsplikten til barnevernet, skal ha et bevisst forhold til at barn kan være utsatt for omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep, og vite hvordan dette kan forebygges og oppdages. Barnehagens pedagognorm skjerpes fra 1. august 2018 og vil sikre høyere pedagogandel, noe som generelt vil gi økt kompetanse for hele personalgruppen og bedre oppfølging av ansvarsområdene i rammeplanen.

Arbeid mot vold og overgrep er også understreket i revidert kompetansestrategi for barnehagen, som ble lagt frem høsten 2017. Barnehageeierne har dermed fått et tydelig signal for det ansvaret de har for å sikre at personalet har god kompetanse, og vi vet at det gjennomføres mye lokalt arbeid på dette feltet. Digitalt veiledningsmateriale er nyttig for det lokale kompetansearbeidet som gjøres i den enkelte kommune eller i den enkelte barnehage eller skole.

Gjennom tiltak i opptrappingsplanen er digitalt informasjonsmateriale og nettressurser under utarbeidelse. Dette omfatter egne webkurs som vil bli tilgjengelige for barnehager og skoler. Ansatte i barnehager og skoler er også i målgruppen for et nytt, nasjonalt opplæringsprogram for ansatte i kommunene i å samtale med barn og unge om vold og overgrep.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen iverksette konkrete tiltak for å øke kunnskapen om vold og overgrep blant barn i barnehager og på skoler.

Fra kunnskapsministeren har jeg fått opplyst at dette tiltaket vil bli dekket opp av tiltak i opptrappingsplanen mot vold og overgrep som gjelder økt kompetanse for ansatte i barnehager og skoler og for studenter på aktuelle utdanninger.

Det vises til at både ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver og den kommende fagfornyelsen for grunnopplæringen vil bidra til å oppfylle dette punktet. I den nye rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver, som trådte i kraft 1. august 2017, står det blant annet at barnehagen gjennom arbeidet med fagområdet Kropp, bevegelse, mat og helse skal bidra til at barna blir trygge på egen kropp, får en positiv oppfatning av seg selv og blir kjent med sine egne følelser. Personalet skal bidra til at barna utvikler et bevisst forhold til retten til å bestemme over egen kropp og respekt for andres grenser.

Den kommende fagfornyelsen for grunnopplæringen skal inkludere temaer knyttet til kropp og grenser innenfor det tverrfaglige temaet "Livsmestring og folkehelse". Temaet skal gi elevene kompetanse som fremmer god fysisk og psykisk helse, og skal omfatte områder som seksualitet og kjønn, rusmidler, verdivalg, mellommenneskelige relasjoner og det å kunne sette grenser og respektere andres grenser.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen fremme et nytt forslag om en konkret, forpliktende og helhetlig opptrappingsplan som skal redusere forekomsten av vold i nære relasjoner samt styrke ivaretagelsen av barn utsatt for vold og overgrep, etter modell fra opptrappingsplanen for psykisk helse. Planen skal sikre en tverrfaglig bredde i tiltakene, god samordning og en langsiktig forpliktelse til økt finansiering og øremerkede midler.

Regjeringen la frem Prop. 12 S (2016-2017) *Opptrappingsplan mot vold og overgrep (2017-2021)* i 2016. Planen synliggjør både hovedutfordringer knyttet til vold og overgrep, særlig mot barn, og inneholder 88 tiltak for å møte disse utfordringene. Videre forplikter regjeringen seg til å trappe opp innsatsen ytterligere i planperioden. Fire departementer, med respektive direktorater, er i gang med oppfølging av tiltakene samt tilknyttede anmodningsvedtak. Å bruke ressurser på å utvikle en ny opptrappingsplan, istedenfor å iverksette tiltakene som er foreslått, vil forsinke det viktige arbeidet som er i gang.

Opptrappingsplanen er slik det fremkommer over, hovedsakelig rettet mot barn og unge. Tiltak rettet mot voksne som er utsatt for vold i nære relasjoner, er i hovedsak ivaretatt i regjeringens handlingsplan mot vold i nære relasjoner « Et liv uten vold» (2014-2107). Departementet vurderer nå hvordan denne planen skal følges opp, eventuelt i en ny plan for å sikre kontinuitet i arbeidet.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen fremme et lovforslag så snart som mulig for å revidere og samordne regelverket knyttet til taushetsplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett, herunder reglene om samarbeid mellom ulike tjenester og etater, samt reglene om samtykke, slik at flere saker som gjelder vold og overgrep, vil kunne avdekkes og følges opp på en god måte.

Dette er et svært omfattende og komplekst tema, og det foreligger allerede flere igangsatte arbeider her. Blant disse er Forvaltningslovutvalget som skal legge fram sin utredning innen 1. februar neste år. Her vil de generelle reglene om taushetsplikt og unntakene fra taushetsplikten bli gjennomgått.

Flere arbeider er igangsatt knyttet til bekjempelse av arbeidslivskriminalitet, og spørsmålet om taushetsplikt og muligheten til informasjonsutveksling står sentralt her.

Et forslag om utvidet adgang til informasjonsdeling i forbindelse med bekjempelse av arbeidslivskriminalitet vil etter planen bli sendt på høring denne våren.

Et forslag om utvidet informasjonsplikt overfor barnevernet i tilfeller der barn kan være utsatt for vold og annen omsorgssvikt, har vært på høring og blitt fulgt opp gjennom Prop. 169 L (2016–2017). Forslaget ligger nå til behandling i Stortinget.

Det skal også gjennomføres en utredning av de ulike reglene om taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt. Utredningen skal danne grunnlaget for en helhetlig veileder. Ett av spørsmålene som skal avklares, er om det foreligger utilsiktede forskjeller mellom regler. Dette vil eventuelt bli påpekt, og det kan da bli aktuelt å komme med forslag til endringer.

Det må også nevnes at spørsmålet om taushetsplikt og muligheten til informasjonsutveksling også har vært tatt opp i forbindelse med arbeidet knyttet til bekjempelse av vold i nære relasjoner.

Etter min vurdering bør det på bakgrunn av overstående foreløpig ikke settes i gang noe ytterligere arbeid på dette området. Det foreliggende forslaget vil kreve omfattende utredninger og vurderinger, noe som i stor grad vil måtte gå ut på mye av det samme som de arbeidene som allerede er i gang eller er planlagte.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen fremme et lovforslag i løpet av våren 2018 for å revidere og tydeliggjøre helsepersonelloven § 25 første og tredje ledd.

Jeg har forelagt dette forslaget for helse- og omsorgsministeren som opplyser at Helsepersonelloven § 25 åpner for å gi helseopplysninger til samarbeidende personell når det er nødvendig for å kunne gi forsvarlig helsehjelp. Bestemmelsen regulerer de situasjoner der helsepersonell, og eventuelt også andre enn helsepersonell, samarbeider om helsehjelpen til en pasient. Vilåret for å gi opplysninger etter denne bestemmelsen er at det er nødvendig for å kunne yte forsvarlig helsehjelp. Formålet med bestemmelsen er å ivareta pasientens behov for oppfølging og for å bidra til forsvarlig, rasjonell og hensiktsmessig behandling og oppfølging av den enkelte pasient i helse- og omsorgstjenesten.

Helsepersonelloven § 25 er ut i fra dette ikke ment å gjelde annet samarbeid mellom helsepersonell og annet personell i forvaltningen (for eksempel innenfor skole, PP-tjenesten og barnevern) om annet samarbeid for å ivareta og følge opp barn. Etter Helse- og omsorgsministerens vurdering er det heller ikke ønskelig å utvide denne bestemmelsen til å gjelde annet samarbeid.

Personell som yter helse- og omsorgstjenester har en viktig yrkesmessig taushetsplikt som har som formål å bidra til å verne om pasienten eller brukerens integritet, sikre

befolkningens tillit til helse- og omsorgstjenesten, samt å sikre kvalitet i helse- og omsorgstjenesten. Taushetsplikten skal bidra til å hindre at hjelpetrequende unnlater å oppsøke helse- og omsorgstjenesten av frykt for uønsket spredning av opplysninger. Taushetsplikten skal også bidra til at pasienter eller brukere, uten frykt for spredning, gir fra seg opplysninger om seg selv som er nødvendige for at helse- og omsorgstjenesten blir i stand til å yte forsvarlige helse- og omsorgstjenester. Utgangspunktet er at pasienter eller brukere skal kunne føle seg trygge på at opplysninger som gis i forbindelse med ytelse av helse- og omsorgstjenester, ikke benyttes i andre sammenhenger og utleveres til andre uten deres samtykke.

Samtidig må hensynet til frivillighet, tillit og personlig integritet veies opp mot viktige behov for å kunne formidle opplysninger. Helsepersonelloven har derfor flere bestemmelser som på nærmere bestemte vilkår gir personell som yter helse- og omsorgstjenester rett eller plikt til å gi opplysninger uten hinder av taushetsplikt. I denne sammenhengen er det særlig helsepersonelloven §§ 22, 23, 32 og 33 som er relevant.

Etter helsepersonelloven § 22 er taushetsplikten ikke til hinder for formidling av opplysninger etter samtykke. Helsepersonelloven § 23 inneholder en oppregning av situasjoner der taushetsplikten ikke er til hinder for at personell som yter helse- og omsorgstjenester utleverer pasientopplysninger. Helsepersonelloven § 32 regulerer opplysningsplikten til den kommunale helse- og omsorgstjenesten, mens § 33 regulerer opplysningsplikten til barneverntjenesten.

Etter helse- og omsorgsministerens syn er ikke hovedutfordringen mangel på rettslig adgang til å formidle opplysninger mellom samarbeidspartnere. En viktig utfordring er at de ansatte i etatene ikke alltid kjenner til eller forstår regelverket som kan bidra til å forhindre vold og overgrep, og derfor ikke benytter mulighetene som ligger i regelverket.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som øker kunnskapen om regelverket, og som legger til rette for at etatene bygger på riktig lovforståelse i sin praktisering av lovverket som regulerer informasjonsplikt, innsyn, avvergingsplikt, taushetsplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett.

I Opptrappingsplan mot vold og overgrep (2017-2021) fremgår det at regjeringen satser på økt kompetanse i tjenestene. I dette arbeidet inngår økt kunnskap om regelverket. I undervisning og kursing fra de fem regionale ressursentre om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS) er det naturlig at dette inngår i alle tiltakene. I tillegg er det viktig at det på hjemmesider for relevante tjenester, kompetansemiljøer og i veiledere er en omtale av riktig lovforståelse for praktisering av relevant lovverk og plikter.

Jeg viser også til omtale av forslag 11, om at det skal gjennomføres en utredning av de ulike reglene om taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt, som skal danne grunnlaget for en helhetlig veileder.

Fra helse- og omsorgsministeren får jeg opplyst at den lovpålagte avvergeplikten for helse- og omsorgstjenesten, spesialisthelsetjenesten og tannhelsetjenesten ble styrket fra årsskiftet. Tjenestene og de aktuelle direktoratene har ansvar for at regelendringer og generelle plikter implementeres i tilbudet. Departementet vil gjennom styringsdialogen med regionale helseforetak og Helsedirektoratet vurdere om det er behov for en nærmere kartlegging/statusinnhenting av hvordan lovverket blir forstått og implementert ute i tjenestene.

Forslag 14

Stortinget ber regjeringen gjennomgå og eventuelt fremme forslag som reviderer eller tydeliggjør avvergingsplikten i straffeloven § 196 og hvilke bestemmelser som omfattes av avvergingsplikten, samt gjøre avvergingspliktens innhold bedre kjent blant de ansatte i etatene.

For å kunne avdekke og avverge vold mot barn, er det særlig viktig at ulike yrkesutøvere som er i kontakt med barn, går videre med informasjon dersom de mistenker at et barn er utsatt for vold eller andre overgrep. Avvergeplikten i straffeloven § 196 har en viktig funksjon i så måte ved at den gir et vektig argument for å gå videre med taushetsbelagte opplysninger.

Det har de senere år vært en svært stor økning i antall tilfeller av vold mot barn som anmeldes, etterforskes og irettesføres. I mange av disse sakene har politiet iverksatt etterforskning på grunnlag av informasjon fra ansatte i barnehage, skole eller helsepersonell som følge av mistanke om at det aktuelle barnet var utsatt for vold.

Likevel er det mye som tyder på at langt flere tilfeller hvor barn blir utsatt for vold skulle vært meldt til nødetatene. Det er også grunn til å anta at brudd på avvergeplikten i noen tilfeller kan skyldes manglende kunnskap og forståelse for når man har plikt til å avverge fremtidige lovbrudd, og hvem man i så tilfelle skal melde fra til. Dette er noen av de funnene som påvises av Barnevoldsutvalget i NOU 2017: Svikt og Svik. Utvalget fremhever blant annet at brudd på avvergeplikten forekommer i flere av sakene som utvalget har gjennomgått, som alle gjelder vold mot barn. Utvalget påpeker også at det er behov for å heve kompetansen hos dem som skal anvende regelverket.

Barnevoldsutvalget har på bakgrunn av disse funnene foreslått at det utredes å gjøre endringer i bestemmelsen avvergeplikt i straffeloven § 196 for å bidra til at vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt mot barn avverges i større grad. Utvalget viser blant annet til at bestemmelsen er komplisert og lite pedagogisk utformet.

Som ledd i oppfølgingen av Barnevoldutvalgets utredning vil departementet vurdere nærmere hvordan man, enten gjennom endringer av bestemmelsen om avvergeplikt eller på annen måte, best kan sikre bred kunnskap og forståelse av avvergeplikten etter straffeloven, slik at denne plikten blir overholdt i større grad. Departementet arbeider for øvrig med et høringsnotat hvor man blant annet vurderer enkelte endringer i straffelovens bestemmelse om avvergeplikt. Dette arbeidet er en oppfølging av «Retten til å bestemme over eget liv, regjeringens handlingsplan mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse» (2017-2020).

For ytterligere å styrke kunnskapen om avvergeplikten skal Nasjonalt Kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) på oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet utarbeide en «kampanje» om bestemmelsen. Dette arbeidet er igangsatt.

Forslag 15

Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som bidrar til å bedre informasjonsflyten og samarbeidet mellom de ulike etatene, heriblant barnevern, helsevesen, politi, barnehage, skole og Nav.

Det er igangsatt en rekke tiltak for å styrke samhandlingen mellom etatene. På nasjonalt nivå er det etablert tverrdepartementale handlingsplaner og arbeidsgrupper hvor samarbeid mellom sektorer står helt sentralt. Kommunale handlingsplaner er vesentlige for å sikre et godt lokalt samarbeid. For utvikling av lokale handlingsplaner har Nasjonalt Kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) utarbeidet en web-basert veileder for kommunene. De regionale volds- og traumesentrene (RVTS) har i oppdrag å bidra til at kommunene utarbeider kommunale planer, noe som bidrar til å styrke arbeidet mot vold i nære relasjoner og til å identifisere hvilke aktører som skal samarbeide.

Det arrangeres også årlige samarbeids- og samordningskonferanser i regi av Justis- og beredskapsdepartementet. Samarbeidsavtaler mellom barnevernet og politiet under utarbeidelse. I tillegg gjennomføres det et samarbeidsprosjekt ved Stovner politistasjon, Prosjekt November. I denne sammenheng vil jeg også nevne at vi i 2017 etablert 12 Støttesentre for kriminalitetsutsatte i politidistriktene. Statens barnehus er også et viktig samarbeidstiltak for å samordne politi og tjenesteapparat til det beste for barnet.

Kunnskapsministeren viser til at tiltak i den foreliggende opptrappingsplanen mot vold og overgrep samlet sett skal bidra til bedre tverrfaglig samarbeid. Dette inkluderer blant annet et tiltak om å vurdere hvordan temaer knyttet til vold kan inkluderes i 0–24-samarbeidet, som ledes av Kunnskapsdepartementet, og som skal bidra til bedre tverrfaglig samarbeid til beste for utsatte barn og unge i alderen 0–24 år.

Helseministeren viser til at de fem regionale ressursentre om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS) i større grad skal bidra til bedre lokalt og regionalt samarbeid og samordning av voldsarbeidet, jf. opptrappingsplanen. Målgruppen for

RVTS-enes arbeid er bred. Her inngår alle helse- og omsorgstjenestene, barnevernet, familievernet, krisesentertilbudet, mottak for flyktninger og asylsøkere, politiet, Statens Barnehus, NAV-kommune, støttesentrene for kriminalitetsutsatte, skole og barnehage, sentre mot incest og seksuelle overgrep (SMISO), Vern for eldre og minoritetsrådgivere i skolen. Sentrene skal sikre målgruppene god og likeverdig tilgang til sentrenes tjenester.

Det er gitt felles samfunnsoppdrag til de regionale volds- og traumesentrene (RVTS), regionale kompetansesentre for rusmiddel-spørsmål (KoRus), regionale sentere for barn og unges psykiske helse og barnevern (RKBU/RBUP) og Nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsearbeid for voksne i kommunene (NAPHA). Sentrene skal i fellesskap bidra til at relevante fagområder ses i sammenheng, være lett tilgjengelige for tjenestene og andre målgrupper og fremstå samlet og oversiktlig for disse. I arbeidet med bedre lokalt og regionalt samarbeid og samordning skal de regionale volds- og traumesentrene (RVTS) sikre at relevante samarbeidspartnere kobles på og at arbeidet på voldsfeltet ses i sammenheng med innsatsen på andre områder regionalt og lokalt.

Individuell plan er et viktig hjelpemiddel for å bidra til å synliggjøre hva den enkelte trenger av bistand og hvilke tjenester som må samarbeide for å innfri behovet. Det er signaler på at individuell plan brukes i for liten utstrekning for barn og unge som er utsatt for vold og overgrep. Det er behov for å vurdere hvordan dette arbeidet kan intensiveres. Det er også under utarbeidelse en veileder for helsetjenestens arbeid med vold og overgrep. Det er naturlig at informasjonsflyt og samarbeid mellom tjenester inngår i veilederen.

Forslag 16

Stortinget ber regjeringen vurdere begrensninger i, eller utsettelse av, pårørendes innsynsrett i journal og partenes innsynsrett i dokumenter i barnevernssaker som skal opp for fylkesnemnda, opp mot politiets behov for å klausulere enkelte opplysninger av hensyn til bevisforspillelsesfaren der saken etterforskes, og fremme en sak om dette.

Foreldres rett til innsyn i dokumenter og opplysninger som part i en barnevernssak følger de alminnelige reglene om partsoffentlighet i forvaltningsloven §§ 18 til 19. Hensynet bak reglene om partsinnsyn er behovet for å kunne ivareta sine interesser i saken. Utgangspunktet er at foreldre som er parter i en barnevernssak, har rett til alle opplysninger i saken for å kunne ivareta sine interesser, jf. fvl. § 18 første ledd. Retten til innsyn er likevel ikke absolutt.

Forvaltningsloven inneholder flere bestemmelser som ut fra omstendighetene i den enkelte barnevernssak kan innebære begrensninger i foreldrenes rett til innsyn i opplysninger. Det følger blant annet av forvaltningsloven § 19 første ledd bokstav d, at en part ikke har krav på å gjøre seg kjent med opplysninger i et dokument som det av

hensyn til hans helse eller hans forhold til personer som står ham nær, må anses "utilrådelig at han får kjennskap til"; likevel slik at opplysningene på anmodning skal gjøres kjent for en representant for parten når ikke særlige grunner taler mot det. Det er lagt til grunn i Rundskriv Q-24 av mars 2005 Barnevernet og taushetsplikten, opplysningsretten og opplysningsplikten, punkt 5.3. at unntaksbestemmelsen kan anvendes dersom det er reell grunn til å frykte for at innsyn kan påvirke foreldrenes atferd negativt overfor barnet. Med mindre det er av vesentlig betydning for en part, har han heller ikke krav på å få gjøre seg kjent med de opplysninger i et dokument som gjelder en "annen persons helseforhold", eller andre forhold som av "særlige grunner" ikke bør meddeles videre, jf. fvl. § 19 annet ledd.

Unntaket er også omtalt i punkt 3.2.4 i retningslinjer til barneverntjenestens saksbehandling. Det fremgår av retningslinjene at i saker hvor foreldrene er mistenkt for alvorlig overgrep eller vold mot egne barn, kan hensynet til politiets etterforskning tilsa at foreldrene kan nektes innsyn i opplysninger i enkelte dokumenter. Politiets muligheter til å avhøre foreldrene om mulige straffbare forhold vil kunne være slike særlige grunner. I retningslinjene vises det til at Justis- og beredskapsdepartementets Lovavdeling har uttalt at unntaksbestemmelsen i forvaltningsloven § 19 første ledd bokstav d kan komme til anvendelse dersom det er reell grunn til å frykte at innsyn vil kunne påvirke partens adferd negativt ovenfor barnet.

Det kan for øvrig legges til at reglene om unntak for partsinnsyn i forvaltningsloven ikke får anvendelse for dokumenter som fremlegges for fylkesnemnda, jf. barnevernloven § 7-4 annet ledd. Hensynet til kontradiksjon for den private part tilsier full åpenhet.

Barne- og likestillingsdepartementet arbeider med et høringsnotat med forslag til ny barnevernslov basert på Barnevernslovutvalgets forslag i NOU 2016:16 Ny barnevernslov. Utvalget foreslår en egen bestemmelse i barnevernloven om partenes innsynsrett i sakens dokumenter før fylkesnemndsbehandling samt partenes rett til å bli forelagt opplysninger under saksforberedelsen. Det foreslås blant annet å presisere at det er adgang til å gjøre unntak fra dokumentinnsyn dersom det kan medføre "skade eller fare for barnet eller andre".

Jeg har fått opplyst fra barne- og likstillingsministeren at spørsmål om partsinnsyn og informasjonsplikt i barnevernssaker vil bli vurdert i arbeidet med ny barnevernlov.

Forslag 17

Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som gjør forvaltningsloven § 19 om unntak fra partsinnsyn i saksdokumenter i barnevernstjenesten bedre kjent overfor de relevante etater, herunder å vurdere endringer i lover som berører relevante etater, som barnevernloven og helsepersonelloven.

Jeg har fått opplyst fra barne- og likestillingsministeren at reglene om unntak for partsinnsyn i barnevernssaker er nærmere omtalt i et nytt rundskriv fra 2017 om saksbehandling i barnevernet. *Retningslinjer til barneverntjenestens saksbehandling* er publisert, og direktoratet er i ferd med å implementere retningslinjene, blant annet rettet mot fylkesmennene og mot barneverntjenestene i kommunene.

Som nevnt under omtalen av forslag 16, vil spørsmål om partsinnsyn og informasjonsplikt i barnevernssaker bli vurdert i arbeidet med ny barnevernlov.

Med vennlig hilsen

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Sylvi Listhaug'. The signature is written in a cursive, flowing style with a long horizontal stroke at the end.

Sylvi Listhaug

